

David Silverman. 1993. **Interpreting Qualitative Data. Methods of Analysing Talk, Text and Interaction.** London: Sage Publications.

Anmeldt af *Søren Peter Gunge*, Institut for Organisation og Ledelse, Handelshjshkolen i Århus, Haslegårdsvej 10, 8210 Århus V. Tlf. 8948 6607, fax 8615 7629, e-mail sgu@hdc.hha.dk

## Gennem et mikroskop

I forordet til *Interpreting Qualitative Data* udtrykker David Silverman, at denne bog er tænkt som en lærebog (student text) med det formål at "... show the value of a range of methodologies in social research and to equip the reader with some of the skills necessary to apply these methodologies." (p. x). Det viser sig imidlertid, at der ikke er tale om nogen lærebog i sædvanlig forstand, idet de forskellige metodologiske positioner ikke introduceres på deres egne præmisser, men snarere som grundlag for fremførelsen af et argument. Bogen kan endvidere læses som et indlæg i den ofte polariserede debat omkring kvalitativ versus kvantitativ metode. Silverman skriver bl.a.: "... I will discuss the logic behind field research, while recognising its points of continuity, as well as difference, with more quantitative or 'positivistic' studies." (p. 22).

Teksten er opbygget omkring et centralt argument (p. viii) som er baseret på et "... discomfort with a fairly large proportion of the 'qualitative' research to be found in the leading contemporary academic journals." (p. ix). Silverman finder, at megen kvalitativ forskning er kendetegnet ved en manglende adressering af teoriudvikling, ved at sætte lighedstegn mellem kvalitativ forskning og 'open ended' eller uformelle interview, ved manglende videnskabelighed i form af manglende adressering af forhold som validitet og reliabilitet af undersøgelsesresultater og ved endelig en overbevisning om at bestemte politiske værdier afgør, hvad god forskning er.

Silverman's argument er for det første, at samfundsvidenskabelig forskning skal være baseret på teori, og forskningsbare problemstillinger skal være teorigenererede. Med teori forbinder Silverman så brede kategorier som funktionalisme, behaviourisme og symbolsk interaktionisme. Silverman's betoning af teori indebærer også, at hypoteser skal formuleres og testes.

Silverman præsenterer og diskuterer forskellige dataanalyse metoder under overskrifterne 'observation', 'tekst', 'interview data' og 'udskrifter'. Denne opdeling kan umiddelbart forekomme besynderlig. Hvorfor skelnes der f.eks. mellem interview data og udskrifter? Det bliver dog hurtigt klart, at Silverman ønsker at reservere 'udskrift' til udskrifter af optagelser af såkaldt 'naturligt forekomne' samtale. En væsentlig del af Silverman's argument udtrykkes netop ved en præference for 'naturligt forekomne' data. Hvilket også indebærer, at det kvalitative interview problematiseres som følge af at interviewsituationen betragtes som 'kunstigt' skabt. Selvom Silverman erkender at det er problematisk at skelne mellem 'naturlige' og 'kunstige' situationer, fastholder han dog et commitment til 'naturligt forekomne' data gennem hele bogen. Afvigelse fra 'naturligt forekomne' data, der ifølge Silverman omgiver os, skal retfærdiggøres.

Validitet og reliabilitet tillægges, i overensstemmelse med den tidligere fremhævelse af hypotesetest, stor vægt. Der lægges således vægt på objektive kriterier for vurdering af forskningskvalitet. De tidligere præsenterede metoder diskuteres i forhold til vurderingskriterierne.

Den sidste del af Silverman's argument omfatter en diskussion af spørgsmålet om forskning og værdier. Hvilket bliver til et spørgsmål om valg af forskningsemne og vurdering af forskningsresultater bør være styret af bestemte politiske værdier eller ej. Silverman diskuterer i den forbindelse forskellige roller for sociologien og den praktiske relevans af kvalitativ forskning. Selv om Silverman fremhæver, at værdineutralitet er en umulighed fremstår det imidlertid som et ideal.

At læse Silverman (1993) er i flere henseender som at læse en metodebog i den empirisk-analytiske tradition, med vægt på hypotesetest, validitet og reliabilitet og værdineutralitet. I den henseende forekommer bogen på mange måder at være problematisk. I samfundsvidenskaberne er der ingen mulighed for at stå uden for det samfund, der søges beskrevet og teoretiseret over. Samfundsforskeren er deltager og ikke blot observatør.

Jeg vil ikke diskutere dette yderligere, men i stedet koncentrere mig om et andet forhold ved Silverman's bog, som jeg har fundet problematisk, og som adskiller teksten fra mere traditionelle fremstillinger: Betoningen af den særlige variant af etnometodologi, der benævnes konversationsanalyse. Denne metodologi fremstår som Silverman's foretrukne efter en problematisering af de i øvrigt præsenterede.

Den engelske sociolog Sacks, der er en af faderne til konversationsanalyse, fremstår som en væsentlig og gennemgående inspirationskilde. Forbilledet for Sacks er naturvidenskaben på grund af dens rigorisme med hensyn til at præsentere læserne for data og for de metoder, der har været anvendt, således at læserne kan reproducere undersøgelsen. Læserne skal således præsenteres for udskrifter af båndoptagelser baseret på naturligt forekomne aktiviteter (samtale). Forskeren skal altid fokusere på, hvad der er observerbart og undgå det, der ikke er observerbart (p. 52). Målet er at afdække det apparat eller maskineri, der kan reproducere, hvad aktørerne gør (p. 126), deres etno-metoder, og ikke at undersøge hvad de mener.

Jeg finder denne position meget problematisk. Hvor naturligt forekomne er samtale, når forskeren eller dennes stand-in (båndoptageren eller videokameraet) opholder sig (mere eller mindre) i baggrunden? Det er formentligt ikke alene i interviewsituationer, at aktører i-tale- og i-scene-sætter deres virkelighed. Ved at sætte lighedstegn mellem social interaktion og samtale er konversationsanalyse endvidere reduktionistisk. Hvilket understreges af, at samtale udelukkende omfatter det talte og ikke det u-udtalte (det, der er underforstået og som, der alene kan opnås indsigt i gennem samtale med aktørerne). Den kontekst, hvori samtalen opnår meningsfuldhed, og samtalsens meningsfuldhed for aktørerne, går tabt ved ensidigt fokus på de metoder, hvormed deltagerne fører samtale. Det indebærer også en metodisk reduktionisme, idet udskrevne samtaler opsplittes i tekstfragmenter og analyseres i ekstrem detalje (Silverman taler ligefrem om 'data extracts' (p. 16)).

Det forekommer at være søgen efter en umedieret adgang til den sociale virkelighed. Men den 'naturligt forekomne' samtale i den levede situation er ikke det samme som det, der er optaget på båndet. Båndoptagelsen er ikke det samme som den tekst, der udskrives og siden kommer under konversationsanalytikerens 'mikroskop'. Inden 'data' er analyserbare skal de 'præpareres', hvilket

sker ved at følge særdeles detaljerede udskrivningskonventioner (se p. 118). Det overses, at hvert led indebærer en transformation og dermed re-præsentation af form og indhold (Latour, 1987). Som Geertz (1973) påpeger, er etnografi en skabelse af tekst, en inskription, hvorimod det studerede, hvad enten det er samtale, handling eller betydning, forsvinder.

Det hermeneutiske element undertrykkes i konversationsanalyse med problematiske følger, som det fremhæves af Atkinson i en kritisk gennemgang af etnometodologisk forskning: "... in conversation analysis the hermeneutic-interpretive strand has been suppressed in favor of a more narrowly empiricist, even behaviorist element." (Atkinson, 1988: 460). På besynderlig vis synes konversationsanalyse at have mere tilfælles med metodologier, der sædvanligvis betegnes som 'positivistiske' end med den fænomenologisk-hermeneutiske tradition, der ellers har været inspirationskilde for andre grene af etnometodologien og for kvalitativ forskning i det hele taget. Det er i øvrigt bemærkelsesværdigt at ordet fortolkning sjældent forekommer i teksten og slet ikke i bogens indeks. Er bogens titel *Interpreting Qualitative Data* valgt af marketing hensyn?

Et positivt og gennemgående træk ved bogen er brugen af eksempler til at illustrere hvorledes de forskellige metoder kan finde anvendelse. Men som skrevet i indledningen, så er dette ikke en tekst, der introducerer en række metoder på deres egen præmisser, men Silverman's argument for, overvejende i en etnometodologisk/konversationsanalytisk tradition, hvorledes kvalitativ forskning kan gøres mere rigoristisk. Jeg finder ikke at denne 'videnskabeliggørelse' er den rette vej.

## Referencer

- Atkinson, Paul. (1988). Ethnomethodology: A critical review. *Annual Review of Sociology* 14: 441 - 465.
- Geertz, Clifford. (1973). *The Interpretation of Culture*. New York: Basic Books.
- Latour, Bruno. (1987). *Science in Action. How to follow Scientists and Engineers through Society*. Cambridge, MA: Harvard University Press.